

TALABALARNING IJODIY QOBILIYATLARINI RIVOJLANTIRISHNING PSIXOLOGIK-PEDAGOGIK ASOSLARI.

SHERANOVA JAMILA SOBIR QIZI

Guliston davlat pedagogika instituti magistranti

Tel: +998979059535

e-mail: jamilatashmatova1993@gmail.com

Annotatsiya. Ushbu maqolada talaba yoshlarning ijodiy qobiliyatlarini takomillashtirishning pedagogik-psixologik asoslari atroflicha bayon etilgan. Fan va texnologiyalar sohasidagi so‘nggi yutuqlar ta‘lim sohasidagi sezilarli o‘zgarishlar va yangiliklar o‘qitishning zamonaviy vositalarni olib kirish imkonini beradi. Ta‘lim sohasidagi islohotlar mohiyatini tushunish va anglab yetish uchun turli xil topshiriqlar, bilish faolligini rivojlantirishga yo‘naltirilgan keyslar, kreativ intervyular hamda treninglar, portfolio, ijodiy kastinglar o‘tkazish hamda to‘garaklar faoliyatini tashkil etish maqsadga muvofiq. Bu jarayonda asosan talabalarning qobiliyatlarini rivojlantirish muhim ahamiyat kasb etadi.

Kalit so‘zlar: portfolio, qobiliyat, Ijodkorlik, kreativ intervyular hamda treninglar, ijodiy kasting.

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ РАЗВИТИЯ ТВОРЧЕСКИХ СПОСОБНОСТЕЙ УЧАЩИХСЯ.

ШЕРАНОВА ЖАМИЛА СОБИР КИЗИ

Магистрант Гулистанского государственного педагогического института

Телефон: +998979059535

электронная почта: jamilatashmatova1993@gmail.com

Абстрактный. В статье подробно изложены педагогические и психологические основы развития творческих способностей учащейся молодежи. Последние достижения науки и техники привели к значительным изменениям и инновациям в образовании, что позволило внедрить современные средства обучения. Для понимания и осмысления сути образовательных реформ целесообразно проводить различные задания, кейсы, направленные на развитие познавательной активности, творческие интервью

и тренинги, портфолио, творческие кастинги, организовывать деятельность кружков. В этом процессе первостепенное значение имеет развитие способностей учащихся.

Ключевые слова: портфолио, навыки, креативность, творческие собеседования и тренинги, творческий кастинг.

PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL FOUNDATIONS OF THE DEVELOPMENT OF STUDENTS' CREATIVE ABILITIES.

Abstract. This article describes in detail the pedagogical and psychological foundations of improving the creative abilities of students. Recent achievements in the field of science and technology allow for significant changes and innovations in the field of education, introducing modern teaching tools. In order to understand and comprehend the essence of reforms in the field of education, it is advisable to conduct various tasks, cases aimed at developing cognitive activity, creative interviews and trainings, portfolios, creative castings, and organize the activities of circles. In this process, the development of students' abilities is of primary importance.

Keywords: portfolio, ability, Creativity, creative interviews and trainings, creative casting.

Qobiliyat insonning shunday psixologik xususiyatidirki, bilim, ko‘nikma, malakalarini egallashi ayni shu xususiyatiga bog‘liq bo‘ladi. Lekin, bu xususiyatining o‘zi bu bilim va ko‘nikmalarga taalluqli bo‘lmaydi. Malaka, ko‘nikma va bilimlarga nisbatan odamning qobiliyatlari qandaydir imkoniyat tarzida namoyon bo‘ladi. Qobiliyatlar imkoniyatlardan iborat bo‘lib, biror bir ishdagi mahorat darajasi ham hisoblanadi. Bolada namoyon bo‘ladigan musiqaga qobiliyati uning musiqachi bo‘lishi uchun imkoniyatlar, maxsus ta‘lim berilishi, qat‘iylik, salomatligining yaxshi bo‘lishi, musiqa asbobi, notalar va boshqa ko‘pgina sharoitlar bo‘lishi kerak. Bularsiz qobiliyatlar taraqqiy etmay turiboq so‘nib ketishi mumkin. Qobiliyatlar faqat faoliyatda namoyon bo‘ladi. Shuning uchun ham faqat ana shu qobiliyatlarsiz amalga oshirilishi mumkin bo‘lmagan faoliyatlardagina namoyon bo‘ladi. O‘quvchida ham zaruriy ko‘nikma va malaka tizimi hamda mustahkam bilimlar tarkib topish uslublari yo‘qligiga asoslanib, jiddiy tekshirib

ko‘rilsa, shoshilinch ravishda unda qobiliyatlar yo‘q deb xulosa chiqarish pedagogning jiddiy psixologik xatosi bo‘ladi. Talabalarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish, ularning o‘zini ifoda etish va yangi g‘oyalar yaratish qobiliyatini shakllantirish bugungi kunda ta‘lim tizimining eng muhim vazifalaridan biridir. Ijodiy fikrlash va ijodiy faoliyat, nafaqat ilmiy va badiiy sohalarda, balki kundalik hayotda ham zaruriy ko‘nikmalar hisoblanadi. Talabalar uchun ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirishda psixologik va pedagogik jihatlar muhim ahamiyatga ega. Bu jarayonni samarali tashkil etish uchun psixologik-pedagogik asoslarni tushunish zarur.

Ijodiy qobiliyatlar va ularning rivojlanishi

Ijodiy qobiliyatlar insonning yangi, original fikrlarni yaratish, muammolarga yechim topish va yangi vaziyatlarga moslashish qobiliyatidir. Ijodiy fikrlash jarayonida talabalar o‘zlarining tasavvur va intuitsiyalaridan foydalanadilar, mantiqiy va noan‘anaviy usullar bilan muammolarni hal qiladilar. Psixologik nuqtai nazardan, ijodiy qobiliyatlar tafakkur, his-tuyg‘u, motivatsiya va ijtimoiy o‘zaro munosabatlar bilan chambarchas bog‘liqdir. Shuning uchun, ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirish faqatgina intellektual jarayon sifatida emas, balki shaxsning umumiy rivojlanishining bir qismi sifatida qaraladi.

Ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirishda talabalar turli xil vositalardan, metodlardan foydalanishlari kerak. Bularning ichida eng samaralilari – o‘quv jarayonining qiziqarli va stimuly beruvchi bo‘lishi, o‘quvchilarni yangi g‘oyalar va imkoniyatlarni sinab ko‘rishga rag‘batlantiradigan ta‘lim usullaridir. Shuningdek, ijodiy qobiliyatlar o‘rganilishi mumkin bo‘lgan psixologik, shaxsiy va tashkiliy omillarga ham bog‘liqdir.

Psixologik asoslar

Psixologik jihatdan, ijodiy qobiliyatlar talabada bir qator psixologik jarayonlar orqali rivojlanadi. Ular orasida fikrlash, tasavvur, sezgi, intuitsiya, emotsional intellekt va motivatsiya mavjud. Ijodiy fikrlash, albatta, mantiqiy tafakkurga tayanadi, ammo shu bilan birga, insonning ichki sezgilaridan ham foydalanadi. Bu sezgilar yangi g‘oyalar va yechimlarning paydo bo‘lishida muhim ro‘l o‘ynaydi. Motivatsiya ham ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirishda muhim rol o‘ynaydi. Psixologik izlanishlar shuni ko‘rsatadiki, talabalar o‘zlarini qiziqtirgan, motivatsiyaga ega bo‘lgan sohalarda ijodiy jihatdan ko‘proq rivojlanadilar. Shuningdek, o‘quvchilarda o‘ziga bo‘lgan ishonch, ularning kreativ potentsialini

amalgamga oshirishga yordam beradi. Agar talaba o'z qobiliyatlariga ishonmasa, unda ijodiy qobiliyatlarining to'liq rivojlanishi qiyinlashadi. Emotsional intellekt, ya'ni o'z his-tuyg'ularini anglash va boshqarish, boshqalar bilan samarali muloqot qilish, ijodiy faoliyatni rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi. Bu ko'nikmalar talabalarni o'z fikrlarini boshqalar bilan baham ko'rishga, ularning fikrlarini qadrlashga va yangi g'oyalar yaratishga undaydi.

Pedagogik asoslar

Pedagogik jihatdan, talabalarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish uchun o'quv jarayonining tashkil etilishi muhimdir. O'qituvchi talabalarni rag'batlantirishi, yangi g'oyalar va yechimlar yaratishga undashi kerak. O'quv jarayonida o'qituvchining yondashuvi ijodiy faoliyatni rivojlantirishda katta ahamiyatga ega. O'qituvchi faqat bilimlarni uzatib qo'yish bilan cheklanmasdan, talabalarga kreativ vazifalar berish, muammolarni hal qilishda o'z usullarini ishlab chiqishga imkon yaratishi zarur. Shuningdek, o'qituvchi talabalar orasida ijodiy muhitni shakllantirishda faol ishtirok etishi kerak. Bu esa talabalarni o'z fikrlarini erkin ifoda etishga, yangi yondashuvlarni izlashga undaydi. Pedagogik texnologiyalar ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirishda muhim vosita hisoblanadi. Masalan, loyiha metodlari, muammoli o'qitish, guruhli ishlash va boshqalar talabalar ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishda samarali usullar hisoblanadi. Ushbu pedagogik texnologiyalar talabalarni faqat o'rganilgan bilimlarni takrorlashga emas, balki yangi yechimlarni yaratishga va o'zgacha fikr yuritishga undaydi. Shuningdek, o'quvchilarga qo'yiladigan topshiriqlarni qiyinlashtirish, ularning ijodiy imkoniyatlarini ochishga yordam beradi. Masalan, talabalarni o'z g'oyalarini yaratishga, tajriba o'tkazishga va natijalarni baholashga undash, ularning ijodiy qobiliyatlarini yanada kuchaytiradi. Ijodiy ishlarni amalga oshirishda samarali pedagogik yondashuvlar talabalarga o'z maqsadlariga erishish uchun zarur vositalarni taqdim etadi.

Xulosa

Talabalarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishning psixologik-pedagogik asoslari talabalarning o'z fikrlarini ifoda etish va yangiliklar yaratish qobiliyatini shakllantirishga qaratilgan. Bu jarayon psixologik jihatdan, motivatsiya, emotsional intellekt va kreativ tafakkur orqali amalga oshiriladi. Pedagogik nuqtai nazardan, o'quv jarayonida talabalar uchun ijodiy muhit yaratish, yangi pedagogik texnologiyalarni joriy etish va kreativ topshiriqlarni berish orqali talabalarning

ijodiy qobiliyatlari rivojlanadi. Shunday qilib, talabalar nafaqat o‘z bilimlarini oshiradilar, balki yangi g‘oyalar yaratish va muammolarni hal qilishda ijodiy yondashuvni ham o‘rganadilar.

Adabiyotlar

1. Абдуллаев, И. (2017). *Psixologiya va pedagogik mahorat: ijodiy qobiliyatlar* (3-chi nashr). Toshkent: O‘zbekiston ta’limi.
2. Дьякова, В. Н. (2019). *Ijodiy fikrlash va uning pedagogik asoslari*. Moskva: Pedagogika.
3. Нурматов, Х. (2020). *Pedagogik texnologiyalar va ularning talabalarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishdagi roli*. Tashkent: Ta’lim.
4. Рахматуллаева, З. Х. (2018). *O‘quv jarayonida ijodiy yondashuvlarni joriy etish*. Samarqand: Samarqand davlat universiteti.
5. Султонова, Н. Т. (2017). *Motivatsiya va ijodiy faoliyat: psixologik asoslar*. Toshkent: Fan va ta’lim.
6. Толмасова, С. П. (2021). *Psixologik jarayonlar va ularning ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirishdagi ahamiyati*. Buxoro: Buxoro davlat universiteti.
7. Шарипова, А. М. (2020). *Talabalar ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishda pedagogik metodlarning roli*. Tashkent: O‘zbekiston davlat pedagogika universiteti.

Research Science and Innovation House